

11. porušení úřední povinnosti sváděním podřízených a trpění úředních deliktů jimi spáchaných (§ 399).

K těmto speciálním případům porušení úřední povinnosti řadí se pak v § 401 všeobecný předpis, že úředník, který kromě uvedených případů jedná proti své úřední nebo služební povinnosti s úmyslem, aby někomu způsobil škodu nebo sobě získal prospěch, dopouští se přečinu.

Moc válečná.

I. Pojem.

Moc válečná jest souhrn náležitě organisovaných, vyzbrojených a vycvičených vojenských sil ve státě, který potřebuje jich k udržování své existence, k hájení svých práv a zájmů na venek, jakož i k udržování veřejného pokoje uvnitř. Válečná moc států, které mají v držení pobřeží mořské, rozčleňuje se v moc pozemní (vojsko) a v moc námořskou (námořnictvo, loďstvo). Historický vývoj válečné moci jest v podstatě stejný jako vývoj vojenství vůbec (viz toto). Rozdělení válečné moci ve vojsko a námořnictvo jest ve všech státech stejno. Jenom Rakousko-Uhersko činí tu výjimku, neužívajíc totiž ani v branném zákoně ze dne 11. dubna 1889 ani v předpisech branných a v ostatních dotyčných úředních ohlášeních významu »moc válečná«, nýbrž slova »moc branná«. Tato rozděluje se v Rakousko-Uhersku:

- a) na vojsko,
 - b) válečné námořnictvo, resp. četnictvo,
 - c) na rakouskou,
 - d) uh. zeměbranu,
 - e) na bosensko-hercegovské vojsko,
 - f) na rakouskou resp. uherskou domobranu, konečně
 - g) na zdravotní ústavy zřízené řádem Janovských a Německých rytířů,
- pak společností červeného kříže.

II. Vojenské trestní právo: Voj. tr. z. pojednává ve 3. dílu v §§ 304—331 o zločinech proti válečné moci státní. Za zločiny proti válečné moci státní jest, pokládati:

- 1. nedovolené verbování (najímání),
- 2. svádění nebo pomáhání ku porušení přísežní služební povinnosti vojenské,
- 3. vyzvídání a jiné činy v § 327 naznačené a proti státní moci válečné směřující.

Ustanovení § 307 voj. tr. z., že vyšetřování a trestání těchto zločinů též proti civilním osobám bez ohledu na jich řádný příslušný soud příkázáno jest soudům venkovským, bylo § 7 zák. ze dne 20. května 1869 č. 78 ř. z. co do působnosti soudců vojenských v tom směru změněno, že vyšetřování těchto zločinů ve příčině osob náležejících civilní pravomoci přísluší soudům civilním, jen ve případě vypovědění nebo vypuknutí války náleží také civilní osoby ve příčině těchto zločinů pravomoci vojenské. Den, kdy takovéto rozšíření kompetence nastane nebo přestane, má ustanoviti ministr spravedlnosti a úředně uveřejniti.

ad 1 a 3: Co se týče nedovoleného verbování (najímání) a vyzvědačství (špehování), viz příslušné články.

ad 2. Svádění k porušení vojenské povinnosti služební přičítá se

- a) jako zločin proti válečné moci státu tomu, kdo muže přísahou k službě vojenské povinného, byť i sám v takové povinnosti nestál k ne-

věrnému opuštění služby vojenské nebo k porušení, jež dle tohoto zákona za zločin budiž pokládáno, a to přísežně slíbené věrnosti, poslušnosti, bdělosti nebo jiných vojenských povinností služebních svádí, vybízí, podněcuje nebo svéstí se snaží, nechť se to stane danými dary, nebo jinými výhodami, přípověďmi, předstíráním aneb jakýmkoliv jiným způsobem (§ 314 voj. tr. z.). Však svádění ku každému porušení vojenské povinnosti služební nezakládá zločin dle § 314 voj. tr. z., nýbrž pouze takové, které dlužno dle voj. tr. z. jako zločin posuzovati, tudíž nespáchá se sváděním k vojenskému přečinu nebo k nevojenskému zločinu (na př. ke zločinu § 383 nebo 384) dotýčný zločin v § 314 voj. tr. z. obsažený (rozh. nejv. voj. velit. ze dne 29. dubna 1857, od. 24. č. 193).

Svádění vojína ke zcizení erárních věcí nemůže se považovati za zločin proti válečné moci státu, ježto se dle předpisů o prodeji a koupi těchto předmětů a zvláště dle oběž. nař. ze dne 11. února 1861 od. 13. č. 511 spokojuje vojenský úřad jen se zavazením, po případě s odnětím těchto předmětů a úřední výkon proti osobám civilním přenechává se v té příčině vždy úřadům civilním (nař. říš. min. války ze dne 5. března 1868 odd. 4. č. 305). Otázka o přičítání těchto zločinů může tudíž při svádění takového druhu jen toho se týkati, jestli se tím zamýšlí bezprostřední porušení zvláštních vojenských povinností služebních čili nic; při tom může se zase jen svádění k porušení těchto poslednějších povinností jako zločin proti válečné moci státní přičítati, jak tomu jest dle § 318, odst. 2. voj. tr. z. při zatčení deserce koupí monturních nebo jiných kusů spotřebních od sběha (nař. říš. min. války ze dne 5. března 1868 odd. 4. č. 305).

b) Zločinem pomáhání ku zločinu vojenskému v § 314 vyznačenému jest dále vinen ten, kdo, byť i by nestál ve vojenské povinnosti, muži k službě vojenské přísežně povinnému při páchání vojenského zločinu jakýmkoli způsobem pomoc skýtá (§ 316).

Trest na oba případy jest žalář od 6 měsíců do 5 let. Za okolností zvláště přitěžujících 5—10letý těžký žalář.

c) Nadržování. Tohoto deliktu dopouští se ten, kdo i bez předběžného srozumění (§ 314) sběhovi přísahou vázanému na články válečné a na vojenský řád pomocné ruky podá ukazováním cesty, přestrojováním, skrýváním, poskytováním přístřeší nebo kterýmkoli způsobem vůbec, a tím v pokračování na útěku napomáhá nebo vypátrání a opětné dodání sběha ztěžuje.

Trest: Žalář od 6 měsíců do 1 roku. Je-li však takovéto podporování spácháno skrýváním po delší dobu trvajícím nebo odkoupením montury, zbraní, koně nebo jiných předmětů výzbroje sběhovy, nebo ze ziskuchtivosti nebo za okolností zvláště přitěžujících, následuje trest těžkého žaláře od 1 do 5 let (§ 318). Vedle tohoto trestu budiž též vinník přidržen k tomu, aby odvedl za každého sběha 100 zl. do válečné pokladny. Nemůže-li tomuto platu dostáti, vyměří se mu delší trest nebo se tento zostří; okolnost, že sběh byl polapen, nemění ničeho na tomto zákonném nařízení (§ 319).

Monopoly (státní).

I. Pojem.

Monopol znamená výhradnou výrobu, výhradný obchod, tudíž přední právo v jistých odvětvích výroby výhradnou činnost si zajistiti a jiné z nich vyloučiti. Tuto povahu mají státní monopoly, jež dle § 381 cel. a monop. řádu týkají se předmětů pro státní pokladnu vyhrazených. Rozsah státních